

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ
РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ
ОПЛАТИ АДВОКАТСЬКИХ ПОСЛУГ
У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ**

На сьогодні діяльність адвоката регулюється, перш за все, Законом України «Про адвокатуру». однак незважаючи на наявність окремого нормативно-правового акту, присвяченого діяльності адвокатів, питання оплати послуг адвоката досить часто стає приводом для дискусій. На перший погляд, питання, пов'язане з оплатою послуг адвоката, нескладне, оскільки до відносин між адвокатом і клієнтом застосовні норми цивільного кодексу України, зокрема ті, які стосуються договору про надання послуг (Глава 63). однак коли в судовому процесі постає питання про відшкодування коштів на оплату послуг адвоката, то стає очевидним, що адвокатські послуги є особливим видом правовідносин, свободу яких законодавець намагається певним чином обмежити.

Питання оплати послуг адвоката у цивільних справах врегульовано постановою КМУ від 27 квітня 2006 р. № 590 «Про граничні розміри компенсації витрат, пов'язаних із розглядом цивільних і адміністративних справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави». тут не слід забувати і про ст. 84 цивільного процесуального кодексу України, і про Правила адвокатської етики, які є пріоритетними для представників адвокатської професії. відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 77 цПК до витрат, пов'язаних з розглядом судової справи, належать і витрати на правову допомогу. а відповідно до ч. 1 ст. 84 цПК витрати, пов'язані з оплатою правової допомоги адвоката або іншого фахівця в галузі права, несуть сторони, крім випадків надання безоплатної правової допомоги. Граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу встановлюється законом (ч.2 ст. 84 цПК). оскільки спеціального закону щодо цього питання ще не прийнято, остільки слід керуватись положеннями Постанови № 590. відповідно до неї компенсація витрат, пов'язаних із правовою допомогою сторони, на

користь якої ухвалено судові рішення, у цивільних справах не повинна перевищувати суму, яка обчислюється, виходячи з того, що зазначеній особі виплачується 40% розміру мінімальної заробітної плати за годину її роботи, якщо компенсація сплачується іншою особою; і не повинна перевищувати суму, яка обчислюється, виходячи з того, що особі, яка надає правову допомогу, виплачується 5% розміру мінімальної заробітної плати за повний робочий день, якщо компенсація відповідно до закону сплачується за рахунок держави. Почасова ставка, визначена у постанові КМУ № 590 по справам у порядку ЦПК, є недоліком, який обмежує можливість стягнення судових витрат за іншими договорами, в яких не прописана почасова ставка, а здійснення процесуальних дій за почасовою ставкою дає можливість спекулювати на часі для здійснення процесуальних дій.

іншим проблемним питанням є підтвердження факту оплати послуг адвоката, фактичного виконання робіт і кількості витрачених адвокатом на надання правової допомоги годин. стосовно документа, який підтверджує оплату послуг адвоката, то Президія ВГСУ дала роз'яснення господарським судам України «Про внесення змін і доповнень і про визнання таким, що втратили чинність, деяких роз'яснень Президії Вищого арбітражного суду України» від 31 травня 2002 р. № 04-5/609, зазначивши, що «відшкодування цих витрат здійснюється господарським судом шляхом зазначення про це у рішенні, ухвалі, постанові за наявності документального підтвердження витрат, як-от: угоди про надання послуг по веденню справи в суді та/або належно оформленої довіреності, виданої стороною представникові її інтересів у суді, і платіжного доручення або іншого документа, який підтверджує сплату відповідних послуг».

Подібна ситуація має місце й у судах загальної юрисдикції, де суди відмовляють у стягненні з опонента витрат на правову допомогу адвоката, «зважаючи на те, що договір про надання правової допомоги та розрахунок вартості адвокатських послуг з надання правової допомоги... в розумінні ст.ст. 57-60 ЦПК – не є належним та допустимим доказом, та які до речі не є платіжним документом (квитанцією, чеком) та підтверджують дійсну оплату позивачкою вартості юридичних послуг зі сплатою відповідних податків до державного бюджету України».

однак висновок Президії ВГСУ та практика судів загальної

юрисдикції стосовно того, що адвокат має надати платіжне доручення, яке підтверджує оплату послуг клієнтом, суперечить нормам закону про свободу договору й порядок розрахунків за договором. адже чинним законодавством не встановлено обов'язкову передплату за договором про надання правової допомоги адвокатом, тому оплата може відбуватися після надання послуг через кілька днів, можлива й відстрочка платежу чи його розстрочка. у такому випадку надати в судові засідання докази оплати послуг неможливо.

Більш вдалим, на наш погляд, є наступний висновок вГсу: суд має право обмежувати розмір відшкодування судових витрат і, відповідно, оплати адвокатських послуг, з урахуванням обставин конкретної справи з огляду на розумну необхідність. як бачимо, відшкодування витрат на послуги адвоката є питанням, яке потребує детальнішого законодавчого врегулювання. Більш доцільним вважається замість прийняття нового спеціального закону внесення відповідних положень до Закону України «Про адвокатуру».